

Қишлоғ мұғалайыннан ғаниматидир!

05:00 / 14.03.2017 3196

Қишлоғ ойлари үзининг салқинлиги, кечалари узоқ давом этиши, кундузлари қисқалиги билан ибодатга күнгил қўйган ихлосли мўъмин-мусулмонлар учун ғанимат ҳисобланади. Мўъмин-мусулмон қишининг тунларида уйқудан қониб туриб, саҳарларда ибодат қиласди. Таҳажжуд намозларини ўқишга одатланади. Қазо намозларини ўқиб олишга ҳаракат қиласди.

Саҳарликларга туриб, рўза тута бошлайди. Чунки, қишининг кундузлари қисқа бўлгани боис рўза тутиш осонлашади. Ёзниг қайноқ кунларида рамазон рўзасини тута олмаган бўлса, уни кейинги рамазонгача қишлоғ кунларида тутиб бергани маъқул. Бу ҳақида жаноби Расууллоҳ (с.а.в.) ҳам марҳамат қилганлар:

ءاتشل اىف موصىلا ۋە درابلا ۋە مۇسىنغا

"Қишлоғ кунидаги рўза қийинчиликсиз топиладиган роҳатли ғаниматдир" (Термизий, 3/797; Байҳақий, 2/8717; Ибн Хузайма, 3/2145; Аҳмад, 4/18979; Ибн Абу Шайба, 3/9834; Табароний, "ал-Мўъжам ас-сағир", 1/716).

Имом ал-Муновий (р.х.) ҳадисда тилга олинган "борида" сўзини луғатда "салқин" маъноси бўлса-да, араблар уни қийинчиликсиз топиладиган нарсаларга, осон битадиган ишларга нисбатан айтишларини зикр қилган.

Қишининг ғаниматлик сабабини Расууллоҳ (с.а.в.) бундай изоҳлаганлар:

لِيَوْطَافُ لِيَلٌمٌ أَوْ رِيَصَقَفُ لِرَأَهَنٌ مَّأَ

"Қишининг кундузлари қисқа, кечалари эса узундир" (Байҳақий, "Шуаб ал-имон", 5/3656).

Абу Ҳурайра (р.а.) ҳам қишлоғда рўза тутишни ғанимат деб билган:

؟رِيُّهُ لَبَّأْيَ لَكَلَذَأَمَ وَ : لَأَنْلُقَ لَأَقَ ئَلَعْمُ كُلُّ دَأَلَأْلَأَ : ئَرِيُّهُ لَبَّأْيَ لَكَلَذَأَمَ وَ : لَأَنْلُقَ لَأَقَ ئَلَعْمُ كُلُّ دَأَلَأْلَأَ

"Абу Ҳурайра (р.а.): "Сизларни осон ғаниматга далолат қиласми?" деди. Биз: "Бу қандай ғанимат?" дедик. У эса: "Қишлоғда рўза тутиш" деб жавоб

қилди" (Байхақий, 2/8718).

Ғаниматнинг қандайлиги борасида Ҳазрати Али (к.в.)дан сўралганда, у бундай жавоб берган:

لاق ئامنغا ئوقتلا يف ئاغرلا : لاق ؟ ئامنغا ئوقتلا يف ئاغرلا ئامنغا ئوقتلا يه ايندلا

"Ғанимат нима?" деб сўради. У: "Тақвога рағбат, дунёда зоҳидлик - у осон топиладиган ғаниматдир" деди" (Табароний, 3/2688).

Тақводор ва ибодатга бўйинсунгандар қиши кунларини ғанимат билиб келгандар. Ҳазрати Умар ибн ал-Хаттоб (р.а.): - دباعل امین غلط شل - "Қиши обиднинг ғаниматидир!" деган (Ибн Абу Шайба, 3/9835).

Тобеъинларнинг улуғларидан Убайд ибн Умайр (р.х.) эса қиши келганида шогирд ва муҳлисларига бундай дер экан:

لُجْلُجْ لَاطِنْ رُقْلَجْ أَيْ ؛ عَاتِشَلْ أَذِلُّ وُقَيَّ نَالَكْ لَأَقْ رِيَمُعْ بَذِي بُعْ نَعْ
أُوْمَنْ تَعْافْ مُكْمَلْ رَاهَنْ لَرْصَقَ وْ مُكْتَالَصَلْ

"Эй, Қуръон аҳли! Намозларингиз учун кечалари узун бўлайпти, рўзаларингиз учун кундузлари қисқа бўлмоқда. Шунинг учун бу кунларни ғанимат билингиз!" (Ибн Абу Шайба, 3/9836).

Ха, Қуръон аҳлига мурожаат қилинишидан, Аллоҳнинг Қуръонини ёдлаётган қорилар қиши кунларида, айниқса, ғайрат кўрсатмоқлари кераклиги англашилади. Тўйиб ухлаб олгандан кейин, тунлари, Аллоҳнинг раҳмати жўш урадиган айни саҳар вақтлари Қуръонларини такрор қилишни ғанимат билишлари лозим. Расулуллоҳ (с.а.в.) ҳам қиши кунлари бомдод ва пешинни эртароқ бошлар ва қироатни узун қилиб саҳобаларни Қуръон оятларидан баҳраманд қиласар эдилар. Қиши тунлари узун бўлгани боис кечалари туриб, қазо намозларини ўқишга ҳаракат қилган маъқул. Мўъмин-мусулмонларнинг адo қилмасдан ўтказиб юборилган қазолари ўқилмаса, уларнинг ўрнини ҳеч нарса боса олмайди. Қазодан ва қарздан ўқиб ёки тутиб ёхуд бериб қутилиш мумкин, холос.

Рамазон рўзасини тута олмаса, кейинги рамазон келгунча қазосини тутиб бериш керак. Ҳанбалий мазҳабида агар кейинги рамазонгача қазосини тута олмаса, унинг қазоси билан бирга қўшимча равишда моддий равишда каффорат ҳам тўлаб берилади. Ҳанафий мазҳабига кўра, унга қазодан бошқа нарсалар (каффорат ва фидя) лозим эмас. Каффорат рамазон

рўзасини фақат қасддан бузганга лозим, фидя эса қари чол-кампирлар учун берилади. Расулуллоҳ (с.а.в.) қиши кунларини айнан рўза учун ғанимат эканлигини айтганлар. Демак, бу кунларни фақат дунёвий ишлар билан ўтказиб юбормаслик лозим. Айниқса, нафл рўзаларни ғанимат билиш керак. Тобеъинлардан Ато (р.ҳ.)дан арафа куни рўза тутасизми, деб сўралганда, "Ёзда бўлса, рўза тутмайман. Арафа қишида келса, албатта рўза тутаман!" деб жавоб берган экан (Абдурраззок, 4/7822).

Қиши кунларида ташқарида таҳорат қилинадиган бўлса, унга алоҳида эътиборли бўлиб, фарзу суннат ва мустаҳабларини мукаммал қилишга ҳаракат қилмоқ керак. Чунки, бунинг ҳам алоҳида савоби бор. Расулуллоҳ (с.а.в.) олти хислатни хайрли деб, улар орасида ушбу: مَايْأٰيْفَ نِسْحَبَ لِإِعْلَمٍ نَّبَأَ بِهِ لَكُمْ دَلِيلٌ مِّنْ أَنْتُمْ لَا يَرَأُونَ لِمَنْ يَرَى لِمَنْ لَا يَرَى

Ҳадиси шарифларда айниқса қиши кунлари инсонларнинг қалблари юмшашини зикр қилинган:

نِيَطٌ نِمَّدَّا قَلْخَى لَاعَتْ هَلَّا نَأْلَ كَلْذُو ، إِاتَّشَلَا يَفِ نِيَلَتْ مَدَّا نَبَأَ بِوَلْقَ
إِاتَّشَلَا يَفِ نِيَلَيِ نِيَطَلَأَوْ

"Одам болаларининг қалблари қишида юмшайди. Шундай, чунки, Аллоҳ толо Одамни тупроқдан яратган. Тупроқ эса қишида юмшайди" (Суютий, "ал-Жомеъ ас-сағир", 3/6149; ал-Муттақий, "Канз ал-уммол", 19/35211).

Демак, қалблар юмшаган кунларда мўъминлар бир-бирларига мулојим бўлишлари, меҳр-шафқат кўрсатишлари, гина-кудуратларни йўқотишлари керак бўларкан. Қиши кунларида қазо ва нафл рўзаларини тутаётганларга ифторлик берилса, ифтор берувчининг савоблари кўпайишига сабаб бўлади. Қиши кечаларида қазо ва нафл намозларни ўқиётган ихлосли мўъмин-мусулмонларга хайр-эҳсонлар бериб, уларнинг кўнгилларини овлаш ҳам хайрли амаллардандир.

Қиши кунларининг кечалари узун бўлгани боис унинг совуғи ва машаққатлари ибодатга кўнгил қўйган мўъминларга баҳор янглиғ ёқимли бўлгусидир:

مَا قَفَ هَلِيلٌ لَّا طَوْ ، مَا صَفَ هَرَاهُنْ رَصْقٌ : نِمْؤُمْلَى عِيَبَرْ إِاتَّشَلَا

"Қиши мўъминнинг баҳоридир. Кундузлари қисқалиги учун рўза тутади, кечалари узун бўлгани учун туриб намоз ўқиётди" (Аҳмад, 3/11734; Абу Яъло, 2/1386; Байҳақий, "Шуаб ал-имон", 3/3940).

Демак, қишларни мўъмин-мусулмонлар ғанимат билиб, баҳор янглиғ хушнудлик ила ибодатлар ва хайрли амаллар ила ўтказсалар, қиш қандай ҳам соз ўтарди!

Ҳамидуллоҳ Беруний